Υπόθεση 160/84

Ορυζόμυλοι Καβάλας ΟΕΕ και άλλοι
κατά
Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

« Διαγραφή δασμών κατά την εισαγωγή — Γενική ρήτρα επιείκειας την οποία προβλέπει το άρθρο 13 του κανονισμού 1430/79 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουλίου 1979 »

Περίληψη

Ίδιοι πόροι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων — Απόδοση ή διαγραφή των δασμών κατά την εισαγωγή — Άρθρο 13 του κανονισμού 1430/79 — Περίπτωση εφαρμογής

(Κανονισμός του Συμβουλίου 1430/79, άρθρο 13, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό 1672/82)

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JEAN MISCHO
της 13ης Μαρτίου 1986 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Στην υπόθεση 160/84 το Δικαστήριο καλείται να κρίνει προσφυγή που άσκησαν ιδιωτικές επιχειρήσεις κατά αποφάσεως που έλαβε η Επιτροπή βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1430/79 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουλίου 1979, περί της επιστροφής ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή της διαγραφής χρέους εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/015, σ. 162).

Το άρθρο αυτό, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1672/82 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1982 (ΕΕ L 186, σ. 1) ορίζει ότι:

« 1) Είναι δυνατή η επιστροφή ή η διαγραφή χρέους εισαγωγικών δασμών σε περιπτώσεις άλλες από τις προβλεπόμενες στα τμήματα Α μέχρι Δ οι οποίες ανακύπτουν από ιδιαίτερες περιστάσεις, μη συνεπαγόμενες αμέλεια ή δόλο εκ μέρους του ενδιαφερομένου. »

* Μετάφραση από τα γαλλικά.

Στην απόφασή του της 15ης Δεκεμβρίου 1983 επί της υποθέσεως 283/82[1] το Δικαστήριο δέχτηκε ότι το άρθρο 13 « εκλαμβάνεται ως γενική ρήτρα επιείκειας, προοριζόμενη να καλύψει τις καταστάσεις που είναι διαφορετικές από εκείνες οι οποίες διαπιστώνονταν συνηθέστερα στην πράξη και που δεν μπορούσαν, κατά τη θέσπιση του κανονισμού, να αποτελέσουν αντικείμενο ειδικής ρυθμίσεως ».

Ποιες είναι όμως οι περιστάσεις που οδήγησαν στην παρούσα προσφυγή;

I — Τα βασικά δεδομένα

1. Προκειμένου να προβούν στην εισαγωγή από τρίτες χώρες δύο παρτίδων ρυζιού 600 και 400 τόνων αντιστοίχως, οι προσφεύγουσες επιχειρήσεις, οι οποίες εδρεύουν στην Καβάλα, ανατολικώς της Θεσσαλονίκης, απευθύνθηκαν τηλεφωνικώς, στις 25 Αυγούστου 1981, στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας προκειμένου να πληροφορηθούν το ύψος της εισφοράς για το ρύζι, καθώς και τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την εισαγωγή.

Τις πληροφόρησαν ότι η εισφορά ανερχόταν σε 381 ΔΡΧ ανά τόνο και ότι για την εισαγωγή έπρεπε να υποβάλουν σχετική αίτηση και να καταθέσουν εγγυητική επιστολή τραπέζης για την έκδοση πιστοποιητικού εισαγωγής.

2. Στις 27 Αυγούστου 1981, οι προσφεύγουσες υπέβαλαν στην ίδια υπηρεσία αιτήσεις εκδόσεως πιστοποιητικών. Παράλληλα κατέθεσαν τις προβλεπόμενες τραπεζικές εγγυητικές επιστολές.

Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι δεν συμπλήρωσαν το τετραγωνίδιο 15 του πιστοποιητικού στο οποίο αναφέρεται η ένδειξη « προκαθορισμός ζητηθείς: ναι, όχι », διότι δεν αντελήφθησαν το νόημά της. Ούτε ο υπάλληλος του Υπουργείου Γεωργίας από τον οποίο ζήτησαν διευκρινίσεις αντελήφθη το νόημα της ενδείξεως και συμπλήρωσε τελικώς ο ίδιος το έντυπο, αντί των προσφευγουσών, θέτοντας Χ στην ένδειξη « όχι ».

1 — Papierfabrik Schoellershammer, Συλλογή 1983, σ. 4219.

3. Κατά την άφιξη των παρτίδων ρυζιού, στις 28 Σεπτεμβρίου 1981, το τελωνείο πληροφόρησε τις προσφεύγουσες ότι το ύψος της εισφοράς κατά την εισαγωγή δεν ανερχόταν σε 381 ΔΡΧ ανά τόνο αλλά σε 3 811 ΔΡΧ ανά τόνο, δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες υπέβαλαν πιστοποιητικό εισαγωγής και όχι πιστοποιητικό προκαθορισμού. Οι προσφεύγουσες ζήτησαν κατόπιν αυτού να τεθεί το εμπόρευμα υπό καθεστώς τελωνειακής αποταμιεύσεως μέχρι να διευκρινιστεί το θέμα από το Υπουργείο Γεωργίας.

4. Κατά τη λήξη της νόμιμης προθεσμίας τελωνειακής αποταμιεύσεως, δηλαδή δύο έτη μετά τη θέση του ρυζιού σε αποταμίευση, ήτοι στις 27 Σεπτεμβρίου 1983, οι προσφεύγουσες προέβησαν στον εκτελωνισμό 997 τόνων ρυζιού με ύψος εισφοράς κατά την εισαγωγή που ανερχόταν τότε σε 11 487,54 ΔΡΧ ανά τόνο.

5. Οι προσφεύγουσες ζήτησαν τότε την επιστροφή του μέρους εκείνου της εισφοράς που υπερβαίνει το ποσό που θα προέκυπτε από την επιβολή εισφοράς 381 ΔΡΧ ανά τόνο, που ίσχυε στις 26 Αυγούστου 1981 (δηλαδή 11 452 296 ΔΡΧ — 379 832 ΔΡΧ = 11 072 464 ΔΡΧ).

6. Στις 30 Νοεμβρίου 1983 το Υπουργείο Οικονομικών της Ελληνικής Δημοκρατίας με αίτησή του προς την Επιτροπή ζήτησε την επιστροφή των εισαγωγικών δασμών βάσει του άρθρου 13 του προαναφερθέντος κανονισμού (ΕΟΚ) 1430/79. Στην αίτησή του αυτή το Υπουργείο Οικονομικών ανέφερε ότι ο τρόπος που ενήργησαν οι εν λόγω επιχειρήσεις δεν ενείχε δόλο ή αμέλεια και ότι « οι υπάλληλοι της αρμόδιας υπηρεσίας δεν αντελήφθησαν προφανώς τη διαφορά μεταξύ απλού πιστοποιητικού και πιστοποιητικού με προκαθορισμό » και ότι « η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας δεν επισήμανε στις επιχειρήσεις τη διαφορά μεταξύ απλού πιστοποιητικού και πιστοποιητικού προκαθορισμού της εισφοράς ».

7. Με απόφαση της 25ης Απριλίου 1984, η Επιτροπή απέρριψε την αίτηση επιστροφής των δασμών στηριζόμενη στην ακόλουθη αιτιολογία:

« εκτιμώντας ότι δεν είναι δυνατό οι δύο ενδιαφερόμενες εταιρίες να αντιμετωπίζονται σαν να είχαν ζητήσει και να είχαν λάβει τα πιστοποιητικά προκαθορισμού· ότι το ύψος της εισφοράς κατά την εισαγωγή για το ρύζι παρουσίασε σημαντικές διακυμάνσεις κατά το διάστημα από 26 Αυγούστου 1981 έως 27 Σεπτεμβρίου 1983· ότι δεν είναι υποχρεωμένη η Κοινότητα να αναλάβει τον εμπορικό κίνδυνο που προκύπτει από τη μεταβολή του ποσού της εισφοράς κατά την εισαγωγή ενόσω το ρύζι βρίσκεται υπό καθεστώς τελωνειακής αποταμίευσης· »

« εκτιμώντας, εξάλλου, ότι οι εταιρίες έδειξαν αμέλεια επειδή αναμίχθηκαν σε ενέργεια που αφορούσε σχετικά μεγάλη ποσότητα ρυζιού, χωρίς να έχουν ενημερωθεί επαρκώς ως προς την ισχύουσα νομοθεσία σχετικά με το καθεστώς των πιστοποιητικών εισαγωγής, εξαγωγής και προκαθορισμού για τα γεωργικά προϊόντα· ότι η διαφορά μεταξύ των πιστοποιητικών εξαγωγής και των πιστοποιητικών προκαθορισμού φαίνεται καθαρά από την απλή ανάγνωση των κοινοτικών κανονισμών που ισχύουν σχετικά με το θέμα. »

o

8. Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 25 Ιουνίου 1984, οι προσφεύγουσες άσκησαν προσφυγή με την οποία ζητούν την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής της 25ης Απριλίου 1984. Με χωριστό δικόγραφο, που κατέθεσαν την ίδια ημέρα στη γραμματεία του Δικαστηρίου, οι προσφεύγουσες υπέβαλαν, κατ' εφαρμογή του άρθρου 185 της Συνθήκης ΕΟΚ, αίτηση αναστολής εκτελέσεως της επίδικης απόφασης. Η αναστολή αυτή τους χορηγήθηκε με δύο διαδοχικές Διατάξεις του προέδρου του Δικαστηρίου μέχρι την έκδοση της απόφασης του Δικαστηρίου.

9. Με Διάταξη της 14ης Φεβρουαρίου 1985, το Δικαστήριο ζήτησε τη διενέργεια διαδικαστικών πράξεων και συγκεκριμένα την εξέταση από την αρμόδια ελληνική δικαστική αρχή τεσσάρων μαρτύρων, η οποία πραγματοποιήθηκε.

II — Νομική εξέταση

1. Η καθής, δηλαδή η Επιτροπή, δεν προβάλλει το απαράδεκτο της προσφυγής. Όπως, πράγματι, προκύπτει από τα περιστατικά της υποθέσεως, η προσβαλλόμενη απόφαση, αν και απευθύνεται στην Ελληνική Δημοκρατία, αφορά τις προσφεύγουσες άμεσα και ατομικά. Παρέλκει λοιπόν να εξεταστεί το πρόβλημα του παραδεκτού.

2. Σε ό,τι αφορά την ουσία το νομικό πρόβλημα που τίθεται είναι αν οι προσφεύγουσες εταιρίες, προκειμένου να τύχουν εφαρμογής των ευνοϊκών διατάξεων του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79, απέδειξαν την ύπαρξη ειδικών περιστάσεων και την έλλειψη εκ μέρους τους αμέλειας ή δόλου.

Επειδή, όμως, αίτημα της προσφυγής είναι η ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής, της 25ης Απριλίου 1984, με την οποία η τελευταία διαπίστωσε ότι δεν δικαιολογείται στην παρούσα περίπτωση διαγραφή δασμών κατά την εισαγωγή, πρέπει, πρώτον, να εξεταστεί αν η Επιτροπή εφάρμοσε ορθώς το άρθρο 13 του κανονισμού 1430/79.

Η Επιτροπή δεν επικαλείται την ύπαρξη *δόλου* εκ μέρους των προσφευγουσών.

Δεν απαιτείται, λοιπόν, να εξεταστεί η περίπτωση αυτή.

Όπως προκύπτει από τη δεύτερη « αιτιολογική σκέψη » που αναφέρθηκε πιο πάνω, η απόφαση διατυπώνει, αντιθέτως, την αιτίαση της *αμέλειας*. Αυτό το ζήτημα πρέπει να εξεταστεί πρώτο.

3. Δύσκολα μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η διαφορά μεταξύ των απλών πιστοποιητικών εισαγωγής και των πιστοποιητικών προκαθορισμού προκύπτει με επαρκή σαφήνεια από τους εφαρμοστέους στην προκειμένη περίπτωση κανονισμούς και, ιδίως, από το άρθρο 13 του κανονισμού 1418/76 του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 1976 περί κοινής οργανώσεως αγοράς της ορύζης (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/015, σ. 127) και από το άρθρο 8 του κανονισμού 3183/80 της Επιτροπής, της 3ης Δεκεμβρίου 1980, περί κοινών τρόπων εφαρμογής του καθεστώτος πιστοποιητικών εισαγωγής, εξαγωγής και προκαθορισμού για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/022, σ. 66).

Φαίνεται, ωστόσο, ότι κατά τη στιγμή καταθέσεως των αιτήσεων εκδόσεως πιστοποιητικών όλοι οι εν λόγω κανονισμοί δεν ήταν διαθέσιμοι στην ελληνική γλώσσα.

Υπάρχει, βεβαίως, μία ειδική έκδοση της Επίσημης Εφημερίδας στην ελληνική γλώσσα, οι σαράντα τόμοι της οποίας φέρουν όλοι ημερομηνία εκδόσεως την 31η Δεκεμβρίου 1980.

Από τις μαρτυρικές καταθέσεις όμως, που ελήφθησαν στο πλαίσιο της αιτήσεως διενεργείας διαδικαστικών πράξεων προέκυψε ότι οι υπηρεσίες του ελληνικού Υπουργείου Γεωργίας προμηθεύθηκαν τμηματικώς την έκδοση αυτή της Επίσημης Εφημερίδας από το Μάρτιο ή Απρίλιο του 1981 μέχρι τη συμπλήρωση της σειράς περί το τέλος του θέρους του 1981. Στο ενδιάμεσο διάστημα οι υπηρεσίες χρησιμοποιούσαν κείμενα σε ξένες γλώσσες ή ιδιωτικές μεταφράσεις στην ελληνική. Ορισμένες μεταφράσεις ήταν δακτυλογραφημένες, ενώ άλλες χειρόγραφες (καταθέσεις των Μπλάνα και Γεωργοπούλου).

Δεν είναι, επομένως, δυνατό να καθοριστεί με ακρίβεια ο χρόνος κατά τον οποίο οι κανονισμοί που αφορούν την παρούσα υπόθεση υπήρχαν στην επίσημη απόδοσή τους, στα χέρια των υπαλλήλων του Υπουργείου Γεωργίας.

Η Γεωργοπούλου κατέθεσε επίσης ότι κατά το χρόνο εκείνο τα κείμενα των κοινοτικών κανονισμών έστω και στις προσωρινές τους μεταφράσεις δεν είχαν ακόμα αποσταλεί στις εξωτερικές υπηρεσίες των ελληνικών Υπουργείων.

Τέλος, όπως προκύπτει από τις πληροφορίες που διαθέτει η Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το φύλλο της Επίσημης Εφημερίδας στην ελληνική γλώσσα που περιέχει τον προαναφερθέντα κανονισμό 3183/80 δημοσιεύτηκε μόλις στις 15 Οκτωβρίου 1981.

4. Οι προσφεύγουσες στην παρούσα υπόθεση απευθύνθηκαν στις αρμόδιες διοικητικές υπηρεσίες για να ενημερωθούν σχετικά με την ισχύουσα νομοθεσία και τις διαδικασίες που έπρεπε να ακολουθήσουν.

Ακόμα και μετά την εξέταση των μαρτύρων εξακολουθούμε να αγνοούμε το ακριβές περιεχόμενο των συνομιλιών που διεξήχθησαν σχετικώς στο Υπουργείο Γεωργίας.

Εκείνο που είναι βέβαιο είναι ότι ο πληρεξούσιος των προσφευγουσών χρειάστηκε να συμπληρώσει ένα έντυπο αιτήσεως.

Ο τίτλος του εγγράφου αυτού έχει ως εξής:

« Πιστοποιητικό εισαγωγής ή προκαθορισμού »

Περιέχει, επίσης, μια στήλη υπ' αριθ. 15 που είναι διατυπωμένη ως εξής:

« Προκαθορισμός ζητηθείς: ΝΑΙ □ ΟΧΙ □ »

Οι προσφεύγουσες δήλωσαν ότι η διαφορά μεταξύ των πιστοποιητικών προκαθορισμού και των πιστοποιητικών εισαγωγής δεν προκύπτει από το ακατάλληλο και κακώς μεταφρασμένο κείμενο της αιτήσεως.

Η έκφραση « préfixation demandée » μεταφράστηκε στην ελληνική « προκαθορισμός ζητηθείς » ενώ, σύμφωνα με τις προσφεύγουσες, έπρεπε να μεταφραστεί « προκαθορισμός αιτούμενος ».

Κατά τη γνώμη γλωσσομαθών που ρώτησα, η χρήση του όρου « αιτούμενος », θα ήταν προτιμότερη, αν και ο όρος « ζητηθείς » δεν είναι καθόλου εσφαλμένος.

Η σημαντικότερη όμως λέξη, η λέξη préfixation μεταφράστηκε ασφαλώς ορθώς με τον όρο « προκαθορισμός ».

Το πραγματικό, λοιπόν, πρόβλημα νομίζω ότι είναι αν ο όρος « προκαθορισμός » στην ελληνική, όπως και σ' οποιαδήποτε άλλη γλώσσα της Κοινότητας, επιτρέπει σ' εκείνον που τον συναντά για πρώτη φορά να σχηματίσει μια αρκετά σαφή ιδέα του αντικειμένου για το οποίο πρόκειται.

Νομίζω ότι αυτό δεν συμβαίνει. Ασφαλώς, κατά την ανάγνωση του κειμένου του πιστοποιητικού ο ιδιώτης πρέπει να αντιληφθεί ότι ευρίσκεται ενώπιον μιας επιλογής, σημαντικής ίσως, αλλά ποιας επιλογής;

Ο προκαθορισμός αφορά την ποσότητα του προϊόντος που πρόκειται να εισαχθεί ή την εισφορά; Αν πρόκειται για την εισφορά, θα είναι εκείνη που ισχύει κατά την ημέρα υποβολής της αιτήσεως ή εκείνη που θα ισχύσει σε μια μελλοντική ημερομηνία που πρέπει εφάπαξ και οριστικά να επιλεγεί; Αν πρόκειται για την εισφορά που ισχύει κατά την ημέρα υποβολής της αιτήσεως, για πόσον καιρό θα ισχύει;

Αντιμετωπίζοντας αυτό το έντυπο είναι πιθανόν να είπαν οι προσφεύγουσες: « Δεν θέλουμε να προκαθορίσουμε, αλλά να εισαγάγουμε » και δεν ασχολήθηκαν άλλο με το ερώτημα.

Πιθανόν, επίσης, να ζήτησαν διευκρινίσεις από τον υπάλληλο σχετικά με τον όρο « προκαθορισμός ».

Από κει και πέρα δύο σενάρια είναι τα πιθανά.

Ή ο υπάλληλος τους εξήγησε τη διαφορά μεταξύ των δύο συστημάτων επισημαίνοντας, επίσης, ότι σε περίπτωση προκαθορισμού η εγγύηση είναι πενταπλή σε σχέση μ' εκείνη που κατατίθεται σε περίπτωση απλής εισαγωγής.

Είναι πιθανό ότι υπό τις περιστάσεις αυτές οι προσφεύγουσες αποφάσισαν να μη δεσμεύσουν το ποσό αυτό και να στοιχηματίσουν, κατά κάποιο τρόπο, ότι η εισφορά θα διατηρηθεί στο ίδιο επίπεδο μέχρι την άφιξη του εμπορεύματος. Εάν αυτό συνέβη, ανέλαβαν έναν εμπορικό κίνδυνο και θα έπρεπε να υποστούν τις συνέπειες. Η υπόθεση αυτή, όμως, δεν είναι πολύ πιθανή δεδομένου ότι το ποσό της εγγυήσεως, ακόμα και στην περίπτωση αυτή, ανερχόταν μόνο σε 223 000 δραχμές και θα επιστρεφόταν μετά την πραγματοποίηση της εισαγωγής.

Είτε, και αυτό υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες και η ελληνική διοίκηση, ο αρμόδιος υπάλληλος δεν ήταν σε θέση να απαντήσει στο ερώτημά τους.

Στην περίπτωση αυτή βρισκόμαστε μπροστά σε ανεπάρκεια της διοικήσεως.

Στο υπόμνημα που απηύθυνε το ελληνικό Υπουργείο Οικονομικών στην Επιτροπή, στις 30 Νοεμβρίου 1983, αναφέρεται ότι « οι υπάλληλοι της αρμόδιας υπηρεσίας δεν αντελήφθησαν προφανώς τη διαφορά μεταξύ του απλού πιστοποιητικού και του πιστοποιητικού με προκαθορισμό της εισφοράς » και ότι « η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας δεν ενημέρωσε τους ενδιαφερομένους για τη διαφορά μεταξύ των απλών πιστοποιητικών εισαγωγής και των πιστοποιητικών με προκαθορισμό της εισφοράς ».

Όπως, εξάλλου, προκύπτει από την ένορκη κατάθεση του Μπλάνα, ο οποίος κατά την περίοδο εκείνη ήταν προϊστάμενος του τμήματος πιστοποιητικών της διεύθυνσης εξωτερικής αγοράς του Υπουργείου Γεωργίας, ο υπάλληλος που διεξήγαγε τις συνεννοήσεις με τις προσφεύγουσες ήταν νέος και άπειρος. Ο προϊστάμενος της υπηρεσίας απουσίαζε.

Από την ίδια κατάθεση, όπως και από την κατάθεση της Γεωργοπούλου, προκύπτει ότι δεν είχε κυκλοφορήσει στους υπαλλήλους του Υπουργείου Γεωργίας καμία εγκύκλιος ούτε κανένα άλλο έγγραφο που να τους επεξηγεί την έννοια του όρου « προκαθορισμός ».

Τέλος, είναι βέβαιο ότι η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Γεωργίας δεν είχε ακόμα χορηγήσει πιστοποιητικό εισαγωγής με προκαθορισμό, μολονότι εξαγωγές με προκαθορισμό της επιστροφής είχαν ήδη πραγματοποιηθεί.

Μπορεί, επομένως, να γίνει δεκτό ότι όταν οι εκπρόσωποι των δύο επιχειρήσεων παρουσιάστηκαν στην αρμόδια υπηρεσία δεν βρήκαν απέναντί τους υπάλληλο ικανό να τους ενημερώσει για τη διαφορά που υπάρχει μεταξύ απλού πιστοποιητικού και πιστοποιητικού με προκαθορισμό.

Έτσι οι προσφεύγουσες πραγματοποιούσαν την πρώτη τους εισαγωγή μετά την προσχώρηση της Ελλάδας στην Κοινότητα.

Σύμφωνα με τους ίδιους τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, οι εκπρόσωποι των δύο επιχειρήσεων δεν σημείωσαν, στην ένδειξη « προκαθορισμός ζητηθείς » ούτε το τετραγωνίδιο « *ναι* » ούτε το τετραγωνίδιο « *όχι* ».

Τελικώς ο ίδιος ο υπάλληλος έθεσε σταυρό στο τετραγωνίδιο « *όχι* ».

Από την εξέταση των μαρτύρων δεν μπόρεσε να διευκρινιστεί το σημείο αυτό.

Πρέπει, επομένως, να αφεθεί το ζήτημα αυτό και να εξεταστεί μήπως οι προσφεύγουσες επέδειξαν αμέλεια επειδή δεν παραιτήθηκαν από τη σχεδιαζόμενη εισαγωγή μέχρις ότου μπορέσουν, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, να λάβουν διευκρινίσεις σχετικά με την έννοια του « προκαθορισμού ».

Είναι όμως εύλογο να ζητηθεί αυτό από επιχειρηματίες οι οποίοι υποχρεώθηκαν να μεταβούν ειδικώς από την Καβάλα στην Αθήνα για να εκπληρώσουν αυτές τις διατυπώσεις; (Μόνο μεταγενεστέρως η ελληνική διοίκηση κατέστησε δυνατή την υποβολή αιτήσεων πιστοποιητικών στην ίδια την Καβάλα.)

Στα σχόλιά του επί του κανονισμού 1430/79 ο Manfred Müller διατυπώνει την άποψη ότι « για να καταλήξει κανείς σε πρακτικό αποτέλεσμα θα πρέπει χωρίς αμφιβολία να δεχτεί ότι ως " αμέλεια " κατά την έννοια του άρθρου 13 δεν πρέπει να θεωρηθεί παρά μόνο η επίδειξη βαρειάς αμέλειας (das grob fahrlässige Verhalten) εκ μέρους του υποκειμένου στο δασμό » [2] .

Στην προκειμένη περίπτωση νομίζω ότι το γεγονός ότι οι προσφεύγουσες επιχειρήσεις απευθύνθηκαν μόνο στην αρμόδια διοικητική αρχή χωρίς να αναλάβουν, μετά την έλλειψη απαντήσεως στο ερώτημά τους, συστηματικές προσπάθειες προκειμένου να ενημερωθούν από άλλες πηγές, δεν συνιστά, λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστάσεων που προαναφέρθηκαν, αμέλεια κατά την έννοια του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79, ερμηνευόμενου υπό την έννοια αυτή.

Οι προσφεύγουσες θα έπρεπε κανονικά να μπορέσουν να λάβουν μία άμεση απάντηση από τη διοίκηση στο ερώτημα που υπέβαλαν.

Εκείνο που ενδιαφέρει δεν είναι τόσο η άγνοια των προσφευγουσών, όσο η άγνοια των διοικητικών αρχών που ήρθε να προστεθεί στη δική τους.

Εάν η πληροφορία για την ανικανότητα του υπαλλήλου να δώσει έγκυρη απάντηση προέκυπτε μόνο από τις δηλώσεις των προσφευγουσών δεν θα γινόταν, φυσικά, δεκτή.

Στην προκειμένη, όμως, περίπτωση έχουμε ενώπιόν μας γραπτή δήλωση ενός Υπουργείου του ενδιαφερομένου κράτους μέλους, καθώς και ένορκες δηλώσεις δημοσίων υπαλλήλων.

Μήπως αποδεχόμενο την πρόταση που διατύπωσα πιο πάνω, το Δικαστήριο θα δημιουργούσε επικίνδυνο προηγούμενο; Δεν νομίζω.

2 – Müller, Manfred: « Erstattung und Erlaß von Eingangs- und Ausfuhrabgaben », in Regul, Rudolf (εκδότης): *Gemeinschaftszollrecht* · Nomos Verlag, Baden-Baden, 1982, σ. 1341, σημείο 3.

Ασφαλώς, θα ήταν εντελώς απαράδεκτο να επιτραπεί κατά τρόπο γενικό στα κράτη μέλη να απαλλάσσουν τους υπηκόους τους από την καταβολή των εισφορών αναγνωρίζοντας ότι δεν τους είχαν ενημερώσει δεόντως. Αυτό θα κατέληγε σε μη ομοιόμορφη εφαρμογή των σχετικών κοινοτικών κανόνων και, κατά συνέπεια, σε διακρίσεις μεταξύ των επιχειρήσεων.

Κατά κανόνα όμως, οι διοικήσεις είναι εξαιρετικά απρόθυμες να αναγνωρίσουν, και πολύ περισσότερο να βεβαιώσουν, την άγνοια των υπαλλήλων τους. Πολύ περισσότερο διότι στην περίπτωση αυτή θα μπορούσαν να ασκηθούν εις βάρος τους αγωγές αποζημιώσεως. (Οι δύο επιχειρήσεις της Καβάλας έχουν ήδη κινήσει ανάλογη διαδικασία ενώπιον του αρμοδίου ελληνικού δικαστηρίου.)

Νομίζω ότι οι διοικήσεις των προσχωρούντων νέων κρατών μελών εφόσον τους επιστηθεί η προσοχή στην παρούσα υπόθεση, θα παρακινηθούν να παράσχουν στους υπαλλήλους τους σαφείς και λεπτομερείς οδηγίες αντί να επαφεθούν στη δυνατότητα επικλήσεως της κακής προετοιμασίας τους.

Απομένει να εξεταστεί μήπως πρέπει να προσαφθεί στις προσφεύγουσες ότι δεν έθεσαν το ρύζι σε ελεύθερη κυκλοφορία ευθύς μετά την άφιξή του, ζητώντας αμέσως την επιστροφή μέρους της εισφοράς.

Θα μπορούσαν έτσι να πωλήσουν ένα ρύζι καλής ακόμα ποιότητας, να καταβάλουν εισφορά τρεις φορές κατώτερη από εκείνη που καταβλήθηκε τελικώς το 1983 κατά την έξοδο του ρυζιού από την αποταμίευση και να αποφύγουν, κατά τη γνώμη μου, τις ζημίες.

Οι εν λόγω επιχειρήσεις βεβαιώνουν ότι δεν επέλεξαν τη λύση αυτή διότι είχαν τη βεβαιότητα ότι θα μπορούσαν γρήγορα να καταλήξουν σε κάποια διευθέτηση με τη διοίκηση ώστε να μην πληρώσουν παρά μόνο την εισφορά που ίσχυε κατά την ημέρα καταθέσεως της αιτήσεως εκδόσεως πιστοποιητικού.

Πρέπει να αναγνωριστεί ότι δεν είχαν κανένα συμφέρον να επιδιώξουν να κερδίσουν χρόνο: η τάση των εισφορών ήταν σαφώς ανοδική, οι τόκοι επί του κεφαλαίου που δανείστηκαν για να αγοράσουν το εμπόρευμα (480 000 USD) συσσωρεύονταν και η ποιότητα του ρυζιού χειροτέρευε.

Πρέπει να επιδειχθεί κατανόηση για την απειρία τους προ των κοινοτικών μηχανισμών ή πρέπει αντιθέτως να θεωρηθεί ότι δεν ενήργησαν ως συνετοί έμποροι;

Όσον αφορά το Δικαστήριο, αυτό είναι μάλλον απαιτητικό σε ό,τι αφορά την επιμέλεια που πρέπει να επιδεικνύουν οι επαγγελματίες έμποροι.

Έτσι, στην απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 1984, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 98/83 και 230/83 (Van Gend en Loos και Bosman κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3763), το Δικαστήριο έκρινε ότι το γεγονός ότι ένας εκτελωνιστής παραπλανήθηκε από ανίσχυρα πιστοποιητικά καταγωγής, έστω και εκδοθέντα από τις τελωνειακές αρχές των χωρών που αναφέρονται σ' αυτά, δεν συνιστά « ειδική περίσταση » κατά την έννοια του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79, διότι το γεγονός αυτό εμπίπτει στην κατηγορία των επαγγελματικών κινδύνων στους οποίους εκτίθεται ο επαγγελματίας αυτός.

Αν αποφάσιζε το Δικαστήριο να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής, στην τελευταία θα εναπόκειτο κανονικά να εξετάσει αν δικαιολογείται ή μη να προβάλει έναντι των προσφευγουσών κάποια έλλειψη επιμέλειας και να τους επιστρέψει μόνο τη διαφορά μεταξύ της εισφοράς των 381 δραχμών ανά τόνο, που ίσχυε κατά την ημέρα υποβολής της αιτήσεως εκδόσεως πιστοποιητικού, και της εισφοράς των 3 811 ΔΡΧ ανά τόνο, που ίσχυε κατά την ημέρα αφίξεως του εμπορεύματος. Στην προκειμένη όμως περίπτωση αυτό δεν θα μου φαινόταν δίκαιο γιατί η Επιτροπή θα μπορεί να

εξακριβώσει από την Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων που υπάγεται διοικητικώς σ' αυτή ότι κατά το χρόνο που οι προσφεύγουσες παραιτήθηκαν από τη θέση του ρυζιού σε ελεύθερη κυκλοφορία (27 Σεπτεμβρίου 1981) το σύνολο των ισχυόντων στην παρούσα περίπτωση κανονισμών δεν είχε δημοσιευτεί στην Επίσημη Εφημερίδα στην ελληνική γλώσσα.

Πρέπει, τέλος, να εξεταστεί αν συνέτρεχαν στην παρούσα περίπτωση « ειδικές περιστάσεις ».

Ως προς τη συνδρομή « ειδικών περιστάσεων »

Στην υπόθεση 85/78 (BALM κατά Hirsch, Rec. 1978, σ. 2517) το Δικαστήριο δέχτηκε ότι « ενόψει των συνεχών διακυμάνσεων του ύψους της εισφοράς, το να λαμβάνονται υπόψη τα λάθη που επικαλούνται οι επιχειρηματίες θα άνοιγε τη δυνατότητα για μονομερείς αμφισβητήσεις, ανάλογες μ' αυτές τις διακυμάνσεις, των δεσμεύσεων που ανέλαβαν οι εισαγωγείς... η επίκληση υποκειμενικής πλάνης, εκ μέρους του εισαγωγέα, ως προς τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ της εισφοράς που ισχύει κατά την ημέρα υποβολής της αιτήσεως και της εισφοράς που ισχύει κατά την εισαγωγή δεν μπορεί να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο του καθεστώτος της αγοράς που καθιερώνουν οι κανονισμοί 19 και 130 ».

Πράγματι, θα άνοιγε η θύρα για κάθε είδους υπερβάσεις και κερδοσκοπίες αν οι εισαγωγείς μπορούσαν να επικαλεστούν παράλειψη ή πλάνη κατά το χρόνο συμπληρώσεως της αιτήσεως εκδόσεως πιστοποιητικού.

Ορθώς, επομένως, στην προκειμένη περίπτωση, οι ελληνικές αρχές απέρριψαν αίτηση των προσφευγουσών να « διορθωθεί » το πιστοποιητικό εισαγωγής ώστε να γίνει πιστοποιητικό με προκαθορισμό. Αυτό θα αποτελούσε εσφαλμένη εφαρμογή της διαδικασίας διορθώσεως των πιστοποιητικών.

Δεν συντρέχει, επίσης, λόγος να γίνει δεκτό ότι η άγνοια του κοινοτικού δικαίου μπορεί αφεαυτής να αποτελέσει « ειδική περίσταση ».

Τέλος, δεν μπορεί να γίνει δεκτή, κατά τρόπο γενικό, η αρχή ενός είδους « περιόδου χάριτος » υπέρ των νέων κρατών μελών, κατά τη διάρκεια της οποίας η άγνοια του ισχύοντος δικαίου και οι διαδικαστικές πλημμέλειες θα συγχωρούνταν σχεδόν αυτόματα, τόσο όσον αφορά τις διοικήσεις όσο και τους επιχειρηματίες.

Πιστεύω, ωστόσο, ότι στην προκειμένη περίπτωση μια σειρά παραγόντων που συντρέχουν, συνολικώς θεωρούμενοι, μπορούν να αποτελέσουν « ειδικές περιστάσεις ».

Θα ήθελα για μια ακόμα φορά να συνοψίσω τα στοιχεία αυτά:

— οι προσφεύγουσες εταιρίες αποτελούν μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις, η έδρα των οποίων βρίσκεται σε απόσταση πολλών εκατοντάδων χιλιομέτρων από την Αθήνα·

— πραγματοποιούσαν την πρώτη τους εισαγωγή μετά την προσχώρηση της Ελλάδας στην Κοινότητα, που είχε γίνει λίγους μόνο μήνες νωρίτερα·

— οι εκπρόσωποί τους αναγκάστηκαν να μεταβούν στην Αθήνα ειδικώς για να εκπληρώσουν τις διατυπώσεις της εισαγωγής·

— η αρμόδια υπηρεσία δεν είχε ποτέ μέχρι τότε εκδώσει πιστοποιητικό εισαγωγής με προκαθορισμό της εισφοράς·

— καμία εγκύκλιος ή υπηρεσιακή οδηγία δεν είχε εξηγήσει στους υπαλλήλους τις βασικές αρχές των κοινοτικών κανονισμών·

— από τις πληροφορίες που διαθέτει η Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προκύπτει ότι κατά το χρόνο των πραγματικών περιστατικών το σύνολο των κειμένων που αφορούν την

παρούσα υπόθεση δεν είχε δημοσιευτεί στην ελληνική έκδοση της Επίσημης Εφημερίδας·

— το Υπουργείο Οικονομικών παρέσχε γραπτές διαβεβαιώσεις σύμφωνα με τις οποίες « οι υπάλληλοι της αρμόδιας υπηρεσίας δεν είχαν προφανώς αντιληφθεί τη διαφορά μεταξύ απλού πιστοποιητικού και πιστοποιητικού με προκαθορισμό » και ότι « η αρμόδια υπηρεσία δεν ενημέρωσε τις επιχειρήσεις για τη διαφορά μεταξύ απλών πιστοποιητικών εισαγωγής και πιστοποιητικών με προκαθορισμό »·

— ένας από τους μάρτυρες κατέθεσε ενόρκως ότι ο υπάλληλος με τον οποίο συνεννοήθηκαν οι προσφεύγουσες ήταν νέος και άπειρος.

Τα τρία τελευταία στοιχεία είναι εκείνα που, κατά τη γνώμη μου, είναι τα πιο σημαντικά.

Πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι η Επιτροπή δεν αποκλείει ότι ένα πταίσμα της διοίκησης μπορεί να συνιστά « ειδική περίσταση » κατά την έννοια του άρθρου 13. Η Επιτροπή δεν δέχεται απλώς ότι μπορεί, στην προκειμένη περίπτωση, να προσαφθεί μομφή στις ελληνικές δημόσιες υπηρεσίες. Η ίδια, όμως, η ελληνική διοίκηση αναγνώρισε τα όσα προαναφέρθηκαν.

Η Επιτροπή, σε ορισμένες της αποφάσεις, δέχθηκε ότι μία ανεπάρκεια της διοικήσεως μπορεί να δικαιολογήσει την επιστροφή ή τη μη είσπραξη δασμών.

Έτσι, με απόφαση της 27ης Ιουλίου 1981 (REM, 7/81), βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79, χορηγήθηκε επιστροφή δασμών διότι το τελωνειακό γραφείο στο οποίο έγιναν οι διατυπώσεις της εξαγωγής όφειλε να απαιτήσει από τον δηλούντα να συμπληρώσει αίτηση εγκρίσεως παθητικής τελειοποιήσεως, διότι από τις ενδείξεις που αναφέρονταν στη δήλωση εξαγωγής της εταιρίας προέκυπτε σαφώς η πρόθεσή της να επανεισαγάγει το αντικείμενο μετά την επισκευή του στο εξωτερικό.

Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι στην περίπτωση αυτή η Επιτροπή προσήψε στη διοίκηση το ότι δεν επέστησε ενεργώς την προσοχή του ιδιώτη σε μια διοικητική πρόνοια που έπρεπε να ληφθεί.

Σε δύο άλλες περιπτώσεις (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1982, REM, 12/82, και απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1984, REM, 23/84) η Επιτροπή θεώρησε ως « ειδική περίσταση » το γεγονός ότι εσφαλμένα πληροφοριακά στοιχεία που δόθηκαν από το τελωνείο οδήγησαν έναν ιδιώτη στη μη πλήρωση διατυπώσεως στην οποία θα μπορούσε εύκολα να προβεί αν είχε ενημερωθεί σωστά.

Τέλος, στο πλαίσιο του κανονισμού 1697/79 για την εκ των υστέρων καταβολή εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών, η Επιτροπή έκρινε ότι η κακή λειτουργία του υπολογιστή της διοικήσεως, που χρησιμοποιούνταν για τον έλεγχο του βαθμού εξαντλήσεως της δασμολογικής ποσοστώσεως, μπορούσε να θεωρηθεί ως « ειδική περίσταση » και να δικαιολογήσει τη μη εκ των υστέρων καταβολή των δασμών που οφείλονταν κανονικά (απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 1984, REC 3/84).

Είναι αληθές ότι σε δύο από τις περιπτώσεις που προαναφέρθηκαν το εμπόρευμα επανεξήχθη εκτός Κοινότητας. Αντιθέτως, όμως, προς άλλες διατάξεις του κανονισμού 1430/79, το άρθρο 13 δεν απαιτεί να συντρέχει η προϋπόθεση αυτή.

Τα παραδείγματα που προαναφέρθηκαν τείνουν επομένως και αυτά να αποδείξουν ότι σύνολο στοιχείων όπως αυτά που συντρέχουν στην παρούσα υπόθεση, και στα οποία περιλαμβάνεται, ιδίως, ανεπάρκεια της διοικήσεως, μπορεί να θεωρηθεί ως « ειδική περίσταση » κατά την έννοια του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79.

Δεν πρέπει, πράγματι, να λησμονείται ότι το Δικαστήριο χαρακτήρισε το άρθρο 13 ως «ρήτρα επιείκειας» (βλέπε πιο πάνω σ. 1634).

Συνεπώς, δεν ισχύουν στην προκειμένη περίπτωση οι αυστηρότερες προϋποθέσεις που απαιτεί το Δικαστήριο για να αναγνωρίσει την ύπαρξη ανωτέρας βίας.

Μένει, τέλος, να αναφερθώ στον άλλο λόγο απορρίψεως που προέβαλε η Επιτροπή στην απόφασή της της 25ης Απριλίου 1984, και κατά τον οποίο «δεν είναι δυνατό οι δύο ενδιαφερόμενες εταιρίες να αντιμετωπίζονται σαν να είχαν ζητήσει και να είχαν λάβει τα πιστοποιητικά προκαθορισμού». Το επιχείρημα αυτό δεν είναι πειστικό διότι το ζήτημα είναι ακριβώς αν συντρέχει περίπτωση «ειδικών περιστάσεων» ή όχι. Αν αυτό συμβαίνει, είναι απολύτως δυνατό να αντιμετωπιστούν οι δύο επιχειρήσεις σαν να είχαν ζητήσει και είχαν λάβει πιστοποιητικά προκαθορισμού.

Ως προς το επιχείρημα ότι «δεν είναι υποχρεωμένη η Επιτροπή να αναλάβει τον εμπορικό κίνδυνο που προκύπτει από τη μεταβολή του ποσού της εισφοράς κατά την εισαγωγή ενόσω το ρύζι βρίσκεται υπό καθεστώς τελωνειακής αποταμίευσης», αυτό εξαρτάται από το αν οι προσφεύγουσες ανέλαβαν πράγματι εμπορικό κίνδυνο και κερδοσκόπησαν αναμένοντας μείωση της εισφοράς, πράγμα που δεν νομίζω να συμβαίνει για τους λόγους που ανέφερα προηγουμένως, ή μήπως άφησαν το εμπόρευμα υπό καθεστώς τελωνειακής αποταμίευσης επειδή ανέμεναν ανά πάσα στιγμή ικανοποιητική επίλυση του προβλήματός τους.

Συμπεραίνοντας, θεωρώ ότι στην προκειμένη περίπτωση συντρέχουν πράγματι «ειδικές περιστάσεις» κατά την έννοια του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79 και ότι εσφαλμένα η Επιτροπή έκρινε ότι οι προσφεύγουσες επέδειξαν αμέλεια με το να μην ενημερωθούν επαρκώς σχετικά με τις ισχύουσες διατάξεις.

Προτείνω, επομένως, να ακυρώσετε την απόφαση της Επιτροπής, της 25ης Απριλίου 1984, διότι προέβη σε εσφαλμένη εφαρμογή του προαναφερθέντος άρθρου 13 και να καταδικάσετε την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.